

vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Izšel dnevno razen sobot,
nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2657 South Lawrence Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 14. SEPTEMBRA (SEPT. 14), 1939

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 179

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Francoske čete prodirajo naprej v Saarski dolini

Prve vojaške enote dospele do Saarbrückena. Srdit topniški dvoboj se pričel ob reki Moselli. Nemci zasedli strateške pozicije in obkolili Variavo. Naciji pravijo, da se bo ofenziva nadaljevala, dokler ne bo odpor poljske armade strt na vsej črti. Posvetovanja članov francoskega in angleškega vojnega sveta

Pariz, 13. sept.—Prve francoske vojaške enote so sinoči do-
le v predmestje Saarbrückena.
nemškega industrijskega
Saarski dolini. S tem so
zagodo v utrdbe, kjer se
glavna nemška trdnjava.
Francoska artiljerija
nemško bojno črto
drugi strani ozemlja, kate-
Francoski okupirali v zad-
dneh.

Okupacija Saarbrückena in
reko Saar je cilj fran-
operacij na tej fronti. S
mesta bi Francozi dobili
nad bogatim premogov-
poljem v Saarski dolini.
brücken leži 30 milj južno
do reke Moselle in 60
zapadno od Rene. Aktivno
tem sektorju so zasenile
vojne operacije v Mo-
dolini, kjer so Nemci u-
velj več protinapadov na
francoske pozicije, a so bili vr-
nazaj.

Basel, Švica, 13. sept.—Sem
hajajoča poročila javljajo sr-
topniški dvoboj na severni
reki Moselle. Prišel se je
na ozemlju med Maginot-
in Siegfriedovo trdnjavo.

Ob reki Moselli je bila
menjena v najbolj utrjeno
na svetu. Na obeh
te doline se dvigajo mo-
trdnjave. Evakuacija pre-
je bila odredjena pred
koncem vojnih operacij.

London, 13. sept.—Poročilo
glavne tiskovne agencije
aters, ki je prišlo iz zane-
nih virov, pravi, da so poljske
reokupirale Lodz, mesto,
kteremu Nemci zasedli v pon-
jek.

Riga, Latvija, 13. sept.—Po o-
prijeti strateške ceste Var-
na-Berlin so Nemci obkolili
arjav, glavno poljsko mesto,
vseh strani, kar pomeni, da je
Varšava zapeljena. Na
vzhodni strani Varšave je
maka vojaška divizija preko-
la železniško progo in a tem
premila Varšavo ob Brest-Li-
tska, kjer se člani poljskega
madnega štaba zman trudijo,
v postavitvi red v vojaških
stah.

Na južnovzhodni strani so
mike kolone prekoračile reko
italo pri gori Kalvariji in pro-
do do Otocwka, kjer so se str-
e četami, ki so že prej pre-
pale železniško progo Siedle-
ceva. Poljski se še vedno
najo nemški premoči na dru-
frontah, a vse kaže, da ne
mojo vzdržati pritiska.

Glavne fronte so med Gdynijo
in Gdanskem zalivu in okoliški-
mi hribi; v poljskem koridorju,
kjer ga obkrožajo gozdovi med
Gdynijo in Starogardom; v pro-
ci Poznani, kjer so ostanki
poljske armade 600.000 mož. Ta
fronta je na ozemlju med Toru-
nem, Koninom, Kolom, Kutno in
Gdzinom. Na fronti poleg Var-
se je več poljskih divizij, ki
so obkoljene od vseh strani.

Nemški vojaški letalci bom-
barajo poljska mesta v pro-
nah Kowel, Luck in Zamosec.
bombe so porušile več železni-
skih postaj in železniški promet
bil ustavljen v več krajih.

Budimpešta, Ogrska, 13. sept.—
Uradno poljsko poročilo, odda-
no po radiu v Varšavi danes zju-
pravi, da so poljske čete v
protinapadu pogubile v beg de-
nemških divizij. Pritiki
nemške vojske mašine na Varša-
se je s tem zmanjšal.

Berlin, 13. sept.—Nemške vo-
jske kolone se ne bodo ustavi-

Komunisti razpo- gajo z milijoni!

Finančne transakcije
komunistične
stranke razgaljene

Washington, D. C., 13. sept.—
Diesov kongresni preiskovalni
odsek je včeraj slišal izpoved, da
je William Browder, brat Earla
Browderja, glavnega tajnika a-
meriške komunistične stranke,
upravljal sklad \$1.302.000 ko-
munističnih organizacij v New
Yorku l. 1937 in 1938.

Istočasno je Rhea Whitley,
pravni svetovalec Diesovega od-
seka, predložil evidenco, da so
finančne transakcije komunis-
tične stranke v isti dobi pre-
stavljale vsoto \$10.164.000.

William Browder, ki je sedaj
načelnik distriktne komunistič-
ne organizacije v New Yorku in
prejema plačo \$25 na teden, je
povedal članom odseka, da je
vlagal denar komunistične or-
ganizacije v banki Amalgamated
in Manufacturers Trust Co. of
New York pod svojim imenom.

Japonska noče paktirati z Rusijo

Poročilo o
kitajskih izgubah

Tokio, 13. sept.—Poročila iz
nemških virov, da bo Japonska
revidirala odnose s sovjetsko
Rusijo v soglasju s sugestijo
Joachima von Ribbentropa, nem-
škega zunanjega ministra, in
sklenila nenapadalni pakt z njo,
so bila tu zanikana.

Domej, japonska časopisna
agencija, piše, da je premier
Abe dal razumeti reporterjem,
da je sklenitev nenapadnega
pakta z Rusijo nemogoča v se-
danjih okolištinah. Stališče ja-
panske vlade ni v skladu z Ri-
bbentropovo trditvijo, da on ne
vidi nedoslednosti ali kontra-
dikcije v vzdrževanju protikomun-
ističnega pakta in sklenitvi ne-
napadalne pogodbe s sovjetsko
vlado, ki je herbenica kominter-
ne.

Glede ustavitve bitk med Ja-
ponci in Rusi na ozemlju ob me-
ji Mandžurije in Zunanje Mon-
golije je premier dejal, da to za-
visi od Moskve. Rusija je pro-
vocirala vse incidente in bitke,
ki se vrše skoro dnevno že več
tednov.

Sanghaj, 13. sept.—Čiščenje
kitajskih guerilcev se uspešno
nadaljuje, pravi poročilo iz ja-
panskih virov. Agencija Domej
poroča, da so kitajske izgube v
bitkah z Japonci, ki so se vršile
v zadnjih tednih v provinci San-
si, znašale 18.649 mrtvih in
112.368 ranjenih. V okolišju
Hankova je v bitkah z Japonci
padlo 2813 Kitajcev, v spopadih
na ozemlju južno od reke Jang-
tae pa 1442. Japonci so ujeli tudi
3674 kitajskih vojakov.

Governer odpoklical državne miličnike

Boston, Mass.—Dveurno pike-
tiranje državne zbornice po stav-
karjih je prišlo do governerja Le-
veretta Saltonstalla v odposlke
državnih miličnikov, katere je
poslal Barre Wool Combing Co.,
ki se je zapletla v konflikt z uni-
jo United Textile Workers. Prej
je governer ignoriral vse pozive
delavskih organizacij, naj odpokli-
če miličnike. Kompanija je
protestirala proti governerjevi
akciji.

Nove 'likvidacije' v Rusiji

Lov na špione
in begunce

Moskva, 13. sept.—Rdeča zvez-
da, glasilo ruske armade, poro-
ča o "likvidaciji" šestih kršilcev
"južne meje" sovjetske Rusije.
Država, iz katere so ti prišli, ni
omenjena. Močnost je, da je bi-
la Rumunija ali pa Turčija. List
piše, da sta bila dva ustreljena,
ko sta skušala pobegniti, ostali
štirje pa so bili "likvidirani."

Rdeča zvezda piše, da je bil
neki špijon po imenu "Ignat" are-
tiran ob zapadni meji. Po ob-
ravnavi, ki se je vršila v Smolensku,
"je dobil, kar je zaslu-
žil."

Izvestja, glasilo sovjetske
vlade, poroča, da so člani družine
nekega železničarja ob rusko-
poljski meji ujeli čez 200 vohu-
nov, ki so skušali prekoračiti
mejo. Dalje pravi, da se 250.000
žen železničarjev vadi v železni-
ški službi, da bodo nadomestile
može, če bodo pozvani v armado
v slučaju, da se Rusija zaplete
v vojno.

Kelly podelil nacijo mestno službo

Svet narodnostnih
skupin protestira

Chicago.—Župan Edward J.
Kelly je imenoval nemškega na-
cija Gustava A. Branda za ko-
misarja mestnih parkov. Ime-
novanje je ni potrjeno in Svet
narodnostnih skupin (United
Council of National Groups) v
Chicago je zastavljal svoje si-
le, da to imenovanje prepreči.

Svet narodnostnih skupin, ki-
gar program je obramba demo-
kracije in pobijanje fašističnega
gibanja in čigar predsednik je
dr. Erich Schroetter, demokrati-
čni Nemec, poroča, da je Brand
navdušen pristaša Hitlerja in pri
mnogih pririditvah nacijekega
Bunda v Chicago je bil on glavni
govornik. Svet narodnostnih
skupin poziva vse iskrene demo-
kratične organizacije in liste v
Chicago, naj skupaj nastopijo v
protestu proti imenovanju Gu-
stava A. Branda za člana komi-
sije mestnih parkov.

(To je že drugi slučaj, da je
župan Kelly, novodolanski demo-
krat (!), podelil nemškemu na-
ciji mestno službo.—Kaj bi pisal
pittaburški "brenclj", če bi bila
Prosveta priporočala Kellyja
slovenskim volilem v Chicago
ob zadnjih županskih volitvah,
kakor je delal "brenclj"?)

Detroiti hotelirji se podali

Detroit, Mich.—Zveza hotelir-
jev je po dolgem obotavljanju
sklenila pogodbo z mednarodno
unijo kuharjev in hotelskih
uslužbencev (ADF). Pogodba
določa določno zvišanje plače in
delavnice. V Zvezi so lastniki
največjih hotelov v Detroitu.

Angleške križarke lovijo nemške parnike

Stockholm, Švedska, 13. sept.—
Angleške križarke zasledujejo
in lovijo nemške tovarne pa-
rnike, ki so odrinili iz Narvika
in drugih norveških luk domov.
Mnogo parnikov se je vrnilo v
norveške luke, Govorice, da se
nahaja več nemških podmornic
v bližini angleškega obrežja, se
vzdržujejo.

Hitlerjeva straža išče prostovoljce

Berlin, 13. sept.—V Berlinu in
drugih nemških mestih so se po-
javili letaki z naznanilom, da
"Schutz Staffeln" (Hitlerjeva
garda) potrebuje prostovoljce.
Več enot te garde je bilo posla-
nih na fronto po izbruhu vojne.

INDUSTRIJSKE AKTIVNOSTI OŽI- VELE V CHICAGU

Jeklarke družbe in že-
leznice uposile več
tisoč delavcev

POSLEDICA EVROP-
SKE VOJNE

Chicago, 13. sept.—Zaposle-
nost v Chicagu, zlasti v težkih
industrijah, se je povečala v
zadnjem času, kar je po mnenju
mnogih posledica evropske voj-
ne.

Martin P. Durkin, direktor
državnega delavskega depart-
menta, je dejal, da se že opaža
pomanjkanje izurjenih delavcev
—mehaniikov, izdelovalcev oro-
dja in drugih. Več tisoč delavcev
je dobilo delo v industrijah.

V zadnjih dveh tednih je Car-
negie Illinois Steel Corp., ki ima
velike jeklarne v South Chicagu,
uposilila 1200 novih delavcev.
Nadaljnji tisoči bodo dobili sa-
služek v njenih tovarnah v Ge-
rryru, Ind., ki so največje v
Združenih državah. Korporacija
je naznanila, da je že povečala
produkcijo na 70 odstotkov ka-
pacitete.

Inland Steel Co. in Youngs-
town Sheet & Tube Co., ki imata
tovarne v East Chicagu, sta tudi
povečali produkcijo in posvali
veliko število novih delavcev na
delo.

Pennsylvania Railroad Co. je
včeraj pozvala na delo 800 de-
lavcev in naznanila, da je upo-
sila 2500 novih delavcev v zad-
njih dveh tednih. Druge želez-
niške družbe niso našle novih
delavcev, ustavile pa so odsluvi-
te, ker se je železniški promet
povečal.

Austin Co., ki izdeluje indu-
strijsko opremo, poroča o porasti
aktivnosti. Dobila je velika na-
ročila od letalskih in jeklarskih
podjetij.

Celo brokerji na La Salle
streetu, finančnem in računem
distriktu, uposlujejo nove moči.
Aktivnosti so se povečale od iz-
bruha vojne. Glavne jeklarke
kompanije so naznanile, da v je-
klarnah v Chicagu in okoli del-
a zdaj čez 60.000 delavcev.

Telegrafisti se nočejo pridružiti CIO

Chicago, 13. sept.—Frank B.
Powers, predsednik unije Com-
mercial Telegraphers (ADF), je
odklonil povabilo American Com-
munications Assn. (CIO), naj se
ji pridruži. Združitev je predla-
gal Mervyn Rathborne, pred-
sednik unije CIO. Powers je de-
jal, "da je unija CIO potrošila
veliko denarja, da uniči njego-
vo organizacijo, kar pa se ji ni
posrečilo. Zdar, ko so uvideli, da
je načrt izpodlezel, nas vabijo v
svoj krog."

Delitev živil raztegnjena v Nemčiji

Berlin, 13. sept.—Uradno
glasilo nacistične vlade je objavi-
lo nove ukrepe glede delitve ži-
vil. Separate karte so bile iz-
dane glede kupovanja kruha,
moke, mesa, masti, sladkorja in
drugih potrebščin. Voditelji de-
lavske fronte se pritožujejo, da
je pomanjkanje izurjenih delav-
cev, ker jih je bilo veliko števi-
lo pozvanih v armado.

Naval na naturalizacijski urad

Chicago, 13. sept.—Od izbru-
ha evropske vojne se je število
prosilcev za ameriško držav-
ljanstvo silno povečalo po izjavi
F. J. Schlotfeldta, direktorja
čikaškega biroja imigracije in
naturalizacije. Naval se je pri-
čel prvi dan po izbruhu vojne.
V uradu se oglašajo povprečno
200 oseb dnevno z aplikacijami
za prvi papir.

Domače vesti

Pueblske novice
Pueblo, Colo.—Tu je umrla
Mary Stancar, stara 53 let in do-
ma iz Krke na Dolenjskem.—
Frances Verbič je bila pozvana
v Leadville, da gre za pogrebom
svojega brata Martina Jamnika,
ki je tamkaj umrl. Dve uri po
njenem odhodu je pa tu umrl
njen sin Jos. Jurglič, ki je pri-
šel iz stare domovine po svetov-
ni vojni, in sicer iz Zelimlja.

Konvencija HBZ

Pittsburgh, Pa.—Peti dan abo-
rovanja (v soboto 9. sept.) je
konvencija zborovala le pol dne-
va. Prišla so na dnevni red pra-
vila. Točka, ki določa, da v dru-
štvi ne sme biti političnih in
verskih akcij, je izvala viharno
debato. Komunisti so nasočili
to točko in jo pobijali na vse pre-
tege (ker jim seveda škodi), ko
so pa uvideli, da samo zaprav-
ljajo čas, je njihov vodja Lojen
—sam predlagal, da točka osta-
ne, kakršna je, še nadalje v pra-
vilih. Kajpada je bil njegov
predlog soglasno sprejet. Zma-
ga s porazom! Druga točka, ki
je pozirala precej časa konvenciji,
je bila ona, ki določa, da člani gl.
odborna nimajo pravice glasova-
nja na konvencijah. Po dolgi
debati in prikanju je ta točka
ostala v pravih za nadaljnja
štiri leta.—Konvencija je posla-
la predsedniku Rooseveltu brzo-
javko s posrdom in apelom,
naj se očuva nevtralnost Zdu-
ženih držav v sedanjih evropski
vojni; nadalje je bil poslan po-
srdav in čestitka drju. Vladimir-
ju Mačku, podpredsedniku jugo-
slovanke vlade, v Belgrad. (Po
Zajedničarju.)

Mornarska unija pobija obdolžitve

Združitev mornarjev
v eni organizaciji

New York.—(FP)—Joseph
Curran, predsednik Splošne mor-
narske unije (CIO), je savrnil
obdolžitve, katere je izrekel Jo-
seph P. Ryan, predsednik Zveze
pristaniških delavcev, da unija
vodi kampanjo proti njegovi
organizaciji. Zveza pristaniških
delavcev spada k Ameriški de-
lavski federaciji.

Curran je dejal, da je posebni
odbor njegove unije izdelal na-
črt glede združitve vseh mornar-
jev, ki so uposleni na ameriških
parnikih, v eni organizaciji. Pri-
stanišni in drugi delavci niso
omenjeni v načrtu.

Predlagani načrt določa usta-
novitev splošnega mornarskega
sveta, ki naj bi šel na delo in
preprečil jurisdikcijske spore, ki
ovirajo razmah mornarskih or-
ganizacij. Vsi mornarji naj bi
se strnili v eni uniji in tako bolj
učinkovito vodili boj za izboljša-
nje svojega položaja.

Edina mornarska organizaci-
ja, ki se je doslej izrekla proti
načrtu, je unija Sailors of the
Pacific. Predsednik te unije, ki
je članjena v Ameriški delavski
federaciji, je Harry Lundeborg.
Slednji vodi borbo proti unijam
CIO na zapadu.

Opojne pijače na Finskem se podražile

Helsingfors, Finska, 13. sept.—
Državni odbor, ki ima mono-
pol nad alkoholnimi pijačami, je
naznanil, da se je zaloga vina,
likerjev in drugih pijač zmanj-
šala zaradi vojne in da bo uvoz
iz tujezemstva morda ustavljen.
Cene pijačam so že poskočile za
50 odstotkov. Kupujejo jih lah-
ko be bogatini. Cene so višje ne-
go so bile kdaj prej, odkar je
Finska odpravila prohibicijo l.
1932. Ljudje se jezijo na vlado
in ji očitajo, da kuje profite na
njihov račun. Večina likerjev
je domači produkt. Finski preti
tudi občutno pomanjkanje sla-
dkorja, soli, premoga, gasolina,
bombaža, kave in čaja.

ODPOR PROTI RE- VIZIJI ZAKONA NEVTRALNOSTI

Opozicija se pripravlja
na boj

BORAH POJASNIL
SVOJE STALIŠČE

Washington, D. C., 13. sept.—
Zgodovinska borba proti revizi-
ji nevtralnostnega zakona v se-
natu se obeta, ko se bo kongres
sešel v irednem zasedanju.
Predsednik Roosevelt je nazna-
nil, da se bo zasedanje kmalu
pričelo, toda datuma ni omenil.
Nekateri napovedujejo, da se bo
pričelo 2. oktobra.

Da bo predlog glede preklica
provizije, ki propoveduje pošil-
janje orožja in bojnega mate-
riala v vojno zapletenim drža-
vam, izval vročo debato, je po-
stala gotova stvar, ko se je se-
nator Arthur H. Vandenberg,
vodilni republikanski kandidat
za predsednika Združenih držav,
pridružil senatorju Gerald P.
Nyeju, republikancu iz Severne
Dakote, v obsodbi Rooseveltove
deklaracije, da bo ameriška ne-
vtralnost ojačana s preklicanjem
omejenih provizij. Vandenberg
je dejal, da on simpatizira s An-
glijco in Francijo v vojni s Nem-
čijo, toda je odločno proti, da
bi se Amerika zapletla v evrop-
ski konflikt. Dolžnost vsakega
Američana je, da v tej krizi šči-
ti interese svoje dežele.

Senator William Borah, repu-
blikanec iz Idaho, je že prej iz-
javil, da je on odločno proti o-
mejitvi debate o vprašanju ame-
riške nevtralnosti. On bo vstra-
jal pri zahtevi, da kongres zbu-
ruje toliko časa, da se savarje
proti vsakemu poskusu prista-
šev intervencije v Evropi, ki bi
lahko potisnila Združene države
v vojno. Poleg Boraha je v vladi
kongresni sbornici več drugih
senatorjev, ki bodo vodili odlo-
no opozicijo proti preklicu em-
barga za izvoz ameriškega oro-
žja in bojnega materiala v vojno
zapletenim državam.

Predsednik Roosevelt je vče-
raj v razgovoru s reporterji o-
menil svoj govor, ki ga je imel
v Kingstonu, Kanada, preteklo
leto. Takrat je obljubil, da bo
pomagal Kanadi, če ji bo preli-
la nevarnost znanje agresije,
in to obljubo je včeraj ponovil.

Razgovori v Rimu se nadaljujejo

Italijanska vlada še
ni pojasnila stališča

Rim, 13. sept.—Skrivnostni
razgovori med angleškimi posla-
nikom Percyjem Lorainem in
italijanskim zunanjim ministrom
Cianom se nadaljujejo. Ti so
povzročili različna ugibanja. Po-
slanik je sinoči ponovno obiskal
italijanskega ministra, toda
predmet razgovora ni bil pojas-
njen. Državnika sta že trikrat
sestala na konferenci v zadnjih
dneh.

Andre Francois-Poncet, franco-
ski poslanik v Italiji, se bo kma-
lu vrnil v Rim. On je odpotoval
v Pariz zadnji teden, da poroča
zunanjemu ministru Bonnetu o
stališču italijanske vlade in dobi
nova navodila, po katerih se bo
ravnal, ko se vrne v Rim.

Mussolinijeva vlada še ni de-
finitivno pojasnila svojega stali-
šča. Uradni komunikacije, izda-
ni dan, ko je Hitler izjavil, da
ne potrebuje italijanske vojske
pomoči, pravi le, da se Italija ne
bo udeležila militariatčnih ope-
racij.

Fašistični tisk sicer poveljuje
uspehe nemške armade na Polj-
skem, kaže pa tudi simpatije do
Poljakov. O njih pravi, da se
junsko bore za svoja življenja.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno delstvo (izven Chicago) in Ekvado
\$4.50 na leto, \$4.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Ekvado \$7.50 na leto, \$6.75 za pol leta, \$2.50 za četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Ekvado \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglaševanj po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih
glasnikov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (držilo, po-
vesti, drame, romani, itd.) se vrnejo pošiljatelju le v skladu,
če je priložil pošiljnice.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communica-
tions and non-literary articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom
PROSVETA
2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz
naselbin

Cemu se bi bavili s politiko?

Frontenac, Kana. — Zopet se o-
glašam v Prosveti in to iz razlo-
ga, da podam javnosti par svo-
jih mnenj in pa zato, če drugi
lahko povedo svoja mnenja, za-
kaj jih ne bi povedal tudi jaz.
Pravico dostojnega izražanja
imamo vsi.

Nisem eden onih srečnih lju-
di, ki se ukvarjajo s finančnimi
posli, zato o tem ne bom pisal.
Lahko pa omenim, da vabilo ses.
E. Krušič občinstvu, naj se ude-
leži prireditve, ni bilo zaman.
Udeležba je bila precejšnja kljub
obstoječim razmeram. Prišli so
iz raznih krajev, nekateri men-
da tudi iz radovednosti, da vi-
dijo to in ono, tega in onega.
Mnogi radi plešejo in se zabava-
jo. Plesalcev in plesalk je bilo
mного, med njimi tudi E. Kru-
šič in F. Sinkovec. Gotovo je na-
slednji dan pripravljali odbor
glede tisti obrabljeni pod. Bilo
je pač tako, da človek ni vedel,
ali naj gleda plesalce ali naj po-
sluša pevce, ki so zunaj pod
brusko veselo koncertirali. Za-
peli so tudi popevko "Prav luš-
no je na dežel", kjer mi hišica na
prostem stoji, še lepše je pa na
Yelo, kjer dvorana med košati-
mi javori stoji.

Naselbina Yale je ena starej-
ših alovskih naselij v okra-
ju Crawford. Tukaj je tudi po-
gnala prva veja sedaj mogoče-
ga "stroma," kakor bi rekel Slo-
vak, namreč društvo št. 9 SNPJ.
Tu so živeli naši prvi borec za
delavske pravice, katerih danes
ni več med nami. Ampak lahko
smo brez skrbi, saj se zadnje
čase oglašajo razni odrešitelji.
Naše društvo je tudi prejelo ne-
kakšno pozivnico od pittsburskega
Najprej, ali ker pri nas nismo
prevročekrvi, smo s stvarjo ob-
računali in jo poslali v koš. Mi
imamo dovolj dobrega in podu-
nega čtiva v naši Prosveti, ako-
da je pa to, da nima več naroč-
nikov. Popolnoma se strinjam z
br. Jožetom Radljem, ki piše v
Prosveti št. 170, da se bi morali
zavzeti, da bi našemu listu pri-
dobili več naročnikov in vedno
agitali med rojaki za nove na-
ročnike.

Večkrat se sliši, češ kaj se
bomo mi ukvarjali s politiko, saj
bodo že drugi storili tako, da bo
prav, kar je seveda popolnoma
zmotno. Je sicer res, da bodo
drugi "naredili tako, da bo prav"
—zanje, ne za nas. O tem smo
se lahko že mnogokrat prepi-
čali pri nas in drugod, kjerkoli
delavci pustijo, da politiko vodi-
jo delavski sovražniki, kar se
dogaja brezmalajda vsepovsod.

Pred nekaj leti je bil v našem
okrožju za učitelja slovenski
mladenič. Ko se je nekega večera
pozno vrnil domov, ga je oče
vprašal, kje je bil toliko časa.
Sin mu je na kratko odgovoril
tako, da je oče ostrel. Sin mu
je namreč rekel, ako bi on imel
moč, bi vsakemu delavcu, ki se
ne briga za politična vprašanja,
enostavno prepovedal iti na vo-
lišče. Seveda se je začudil, češ:
sedaj, ko sem ti pomagal, da ti
ni treba pokolenih v rovu kruha
služiti, bi pa rad pripravil delav-
ce ob volilno pravico. Sin je oče-

tu brž pojasnil, naj ga pravilno
razume. Tistega dne po večerji
so namreč mladi delavci igrali
žogo, zvečer pa se je v dvorani
vršil shod. Pri žogometni igri so
bili vsi navdušeni za igro. Mladi
učitelj je šel na shod in po sho-
du je pri gasolinski postaji vpra-
šal znanca, ki je navdušeno plo-
skal žogarjem, če je bil tudi on
na shodu. Ni bil, niti ni vedel
kdo je govoril. Ko mu je mladi
učitelj povedal, da je nastopil
govornik socialistične stranke,
se je njegov znanec odločno od-
rezal, da na tak shod on sploh
ne bi šel.

Očetu je bila stvar jasna. Sin
mu je tudi povedal, da hodijo k
njemu v šolo trije otroci omenje-
nega znanca, pa je tako ubog, da
jim še svinčnika ne more naha-
viti, kljub temu pa odklanja vse,
kar bi bilo v njegovo lastno ko-
rist. Ali je takemu delavcu zna-
no, kaj se godi v politiki in ko-
ga naj voli na volišču? Popolno-
ma nič ne. On voli pač zato, ka-
kor mu rečejo njegovi politični
zavajalci. Zato pa je najprej tre-
ba, da se delavci izobrazijo, tako
da bodo vedeli kaj se okrog njih
godi, potem bodo šele sposobni
voliti sebi v korist. Kaj poma-
ga, ako eden gradi, drugi pa raz-
dirajo. Oče se je popolnoma stri-
njal s pojasnilom in argumenti-
ranjem svojega sina učitelja.

Ni dolgo tega, ko sem slišal iz
zanesljivega vira, da 90 odstot-
kov volilcev ne ve za kaj glasuje
in koga voli.

Frank Krajisel, 27.

O letovanju po Minnesoti

Springfield, Ill. — Že večkrat
sem stikala, kako lepo je v Min-
nesoti v poletnem času, zato ni
čudno, če človeka silijo, da bi šel
tam na letovanje in se prepičal
sam o naravnih krasotah minne-
sotske države.

Bilo je na soboto, dne 6. avg.,
namreč dan, ki smo si ga dolo-
čili za naš odhod v Minnesoto.
Zgodaj zjutraj omenjenega dne
smo se odpravili in ob 4. uri smo
že bili na poti, da obiščemo
Franka Churcha, brata mojega
moža, ki živi na Elyju, Minn. V
naši družbi smo bili moj mož
Tone, najina hčerka Mollie, nje-
na prijateljica Frances Potnik in
jaz. Seveda bomo obiskali tudi
sestro, ki živi na Greanyju,
Minn., ki je kakih 82 milj od
Elyja.

Peljali smo se skozi državo
Iowa, kjer so se videli na poljih
in pašnikih znaki občutne suše.
Iowa se letos ne more kosati z
državo Illinois s pridelkom ko-
ruze. Pri nas je letos velika in
objubljiva se dobra letina, v Iowa
pa jo je deloma uničila suša. Pot
nas je peljala naprej skozi državo
Minnesota. Južni del države
je tudi kazal znake pomanjkanja
dežja, kajti vse je bilo napol su-
ho in rmeno. Severno od St.
Paula pa je bilo bolj zeleno in
zemlja je bolj rodovitna.

Tisto noč smo prenočili v ma-
lem mestecu Forest Lake kakih
27 milj severno od St. Paula.
Forest Lake je obdan z jezerom.
Spali smo v kabinah. Naslednje
jutro, v nedeljo 7. avg., smo od-
rinili že ob 6. zjutraj naprej

proti Elyju, kamor smo prišli ob
9.15 dopoldne. Ustavili smo se
pri rojaku Louisu Jakicu, ki nam
je hitro postregel z raznimi do-
brotami. Brata Franka Churcha
je telefonično poklical in mu na-
znanil, da smo prišli, kajti on
živi šest milj proč od mesta na
farmi in nas je pričakoval po-
poldne. Kmalu je prišlo več ro-
jakov, ki poznajo mojega moža
še iz dobe, ko je prišel iz stare-
ga kraja še kot otrok. Svidenje
z njimi je bilo dokaj veselo, saj
pa ni nekateri videli celih 35 let.
Zdelo se mi je, kakor bi se bila
znala v starem kraju, kajti tu
je bilo vse slovensko.

Mestce Ely je čisto in leži na
hrubu, okrog pa je obdano z je-
zerom, s hriba pa je krasen raz-
gled po okolici. Kosilo nam je
pripravila mrs. Černevc, zakar
se ji iskreno zahvalimo. Proti
večeru smo se odpravili na Fran-
kovo farmo in naslednje jutro
smo si ogledali njegovo kmetijo,
ki je lepo urejena. Dalje smo si
ogledali jezero, ki se nahaja četr-
t milije od njegove farme in se
imenuje Burnside Lake. Pri ri-
bolovu nismo imeli sreče, ker
smo bili preglasi, videli pa smo
štorkljo, ki je letala nad jeze-
rom.

V torek smo se podali na obisk
k Tonetovi sestri mrs. Mary Ja-
kopič na Greany. Tone in Mary
se nista videla že celih 38 let!
Njuno avidenje je bilo ganljivo
in radostno, kajti drug drugega
nista poznala, bila pa sta v sti-
kih pismeno. Jakopičevi so se
tja naselili na takozvani "home-
stead" in sedaj imajo lepo ure-
jeno farmo, ki se nahaja visoko
nad reko. Ko prideš na vrh hri-
ba, vidiš ravnilno. Letos imajo
dobro letino, ker je vse dobro
obrodilo. Tam vidiš tudi mogoče-
ne hraste in visoke smreke,
vmes se pa vije reka. Tonetova
sestra ima enajst otrok in prišli
so vsi domov, razen ene hčerke,
ki je bolnišnica strežnica v St.
Paulu.

Tonetova sestra Mary nam je
pripravila kosilo kakor za svat-
bo. Saj pa je bil ta dogodek še
bolj pomemben, ko sta se brat
in sestra videla prvič po tolikih
letih! Med obedom je pričelo de-
ževati in postalo je hladno. Ne-
čak mi je rekel, naj pogledam,
kaj zunaj pada. Seveda sem po-
gledala — padal je aneg! To se
mi je pač čudno zdelo, kajti sme-
ga nisem v avgustu še nikdar
videla. Ampak tisti sneg ni tra-
jal več ko par sekund, potem pa
je deževalo celih 18 ur nepre-
nehoma.

Naslednji dan smo se spet
vrnili na Ely. Slovo od Jakopič-
vih je bilo težko, upamo pa, da
se spet vidimo prihodnje leto.
Vozili smo se milje in milje.
Drugega ne vidiš kot gozd. Tu in
tam skoči srna, se ustavi in gle-
da. Ko vidi, da se ji približuješ,
ti z repkom pomiga in haid v
svoje gozdno kraljestvo, kjer i-
ma varno zavetje. Moja hčerka
Mollie in njena prijateljica
Frances sta obiskali tudi mr. in
mrs. Vider, strica in teto glav-
nega tajnika SNPJ. Meni ni bilo
mogoče, ker je preveč deževalo.
Ko smo se vrnili domov, smo se
ustavili pri Johnu Teranu. Spet
smo bili deležni gostije. Mrs. Te-
ran mi je dala domačih klobas,
ki jih je prejšnjo jesen sama
prezervirala, obenem pa mi po-
vedala, kako se ta naša delika-
tesa prezervira. Človek se vedno
kaj novega nauči. Teran pa nas
je zabaval in imeli smo se prav
dobro do pozne noči.

V četrtek smo se podali k Jo-
žetu Seliškarju, ki nas je peljal
na svoje letovišče k White Iron
Laku. Spet se nam je nudila kra-
sota nazave ob jezeru. Seliškar
je brž odpel čoln in že so veselo
veslali v njem Tone, njegov brat
Frank, Mollie in Frances. Seliš-
kar je pa odjedal v svojem čol-
nu in takoj začel s svojim moj-
strskim poklicem ribolovstva.
Jaz se nisem udeležila veslaške
partije, ampak sem se svedla na
velik kamen ob obali in snemala
sem slike z mojo "kandidno" ka-
mero. Ko tako sedim nekaj ča-
sa, zaslišim Jožeta Seliškara, ki
se je hudoval nad veliko ribo, ki
mu je ušla. Pokarala sem ga,
naj se nikar na vdi ne hudoje,
ker ga lahko zadene "štrafenga"
z neba. Odgovoril je, da ni v vo-
di, temveč v čolnu.

Se naprej sem udobno sedela
ob jezeru na tistem kamnu. Na-
enkrat zaslišim glas harmonike
in vmes veselo petje. Kmalu u-
gledam čoln in v njem več moš-
kih in žensk. Nekdo je na har-
moniko igral znano "Daj, dar-
sreček nazaj," nato pa še več

Frank Gilmore, predsednik
unije Associated Actors.

drugih naših popevk. Nisem jih
poznala, rečem pa, če je v ne-
beelih tako lepo, se ne bom ni-
kdar več bala iti tja! — Ob poslu-
šanju teh melodij so mi misli
ušle v staro domovino, na one
čase, ko sem šla na božjo pot z
mamo, sestro in bratom. Prepe-
ljali smo se iz Trbovelj po Savi
na drugo stran, medtem ko so
romarji peli naše pesmi. . . Člo-
veku se obudijo spomini na mla-
de dni, ko siš daleč tu v tujini
neznane pevce, ki prepevajo na-
še lepe pesmice.

Naši veslači niso imeli sreče
na njihovem ribolovu in kmalu
smo se vrnili domov. Nazajgre-
de smo se ustavili na grobu oče-
ta Freda Churcha, ki je bil pio-
nir na Elyju in je delal v rudni-
ku mnogo let. Umrl je pred 14
letji. Pokopališče se nahaja na
hrubu in je lepo urejeno. Pri de-
lu na pokopališču je zaposlenih
več rojakov, ki čistijo grobove.

Da ne bi česa "mistali," smo
se ustavili tudi pod hribom, kjer
je stal velik aeroplan, in seveda
— tudi z letalom se moramo pe-
ljati. Nudil se nam je krasen
razgled. Hiše, drevesa in jezera,
vse je zdelo kot majčkene pi-
kice. Končno smo se utrujeni
vrnili domov. Seliškar nam je
naročil, da moramo biti nasle-
dne jutro ob šestih že pri njem
in njegov motorni čoln bo že pri-
pravljen.

Naslednje jutro smo se spet
odpravili nad ribe. Jože nas je že
čakal in nas nagajivo vprašal,
če smo prišli na Ely spat, kajti
ura je že bila osem. Skušali smo
se izgovarjati, a ni nič pomagalo.
Ko smo se pripeljali k jeze-
ru, je bilo tako razburkano, da
se nismo upali s čolnom na je-
zero. Baš v istem času sta uto-
nila iz Springfielda, Ill., oče in
sin, ker nista poslušala vodni-
ka, kateri jima je rekel, da je
jezero preveč razburkano in je
nevarno. Povedali so nam, da je
tisti kažipot ali vodnik naš ro-
jak.

Na Silver Rapids smo obis-
kali Seliškarjevega nečaka in ne-
čakinjo mrs. Jenko, ki nam je
razkazala njihovo letovišče. Ci-
stost in snaga se povsod odraža,
njihova uljudnost pa človeku do-
bro dene. Spotoma smo se usta-
vili pred hišo moje nekdane so-
sede mrs. Lah in mislila sem, da
jo bom iznenadila, a je bilo ob-
ratno. Deček, ki je stal pred hi-
šo, mi je povedal, da je oče umrl
pred tremi leti in mati se nahaja
v bolnišnici že več tednov. Obis-
kala sem jo v bolnišnici. Videla
sem, da trpi hude bolečine v nogi.
Ni me poznala. Ko sem ji pove-
dala, da je bila pri meni, ko je
pred 30 leti prišla iz starega kra-
ja, so jo solze obile. Povedali
sva si mnogo. Upam, da se Jer-
čka Lah kmalu vrne zdrava do-
mov k svojim otrokom, ki jo tež-
ko pričakujejo.

Obiskali smo mnogo znancev
in prijateljev, mnogo pa smo jih
na našem obisku spoznali. Med
njimi na Elyju smo se počutili
domače. Najbolj pa se mi je do-
padlo to, ker vsepovsod govorijo
slovensko, se nihče ne sramuje
svojega jezika, kar se večkrat
tu pri nas opaža. Oče in mati
znata le slovensko, otroci pa pra-
vijo, da tega ne razumejo.

Vsake stvari je enkrat konec,
tako je prišel konec tudi našemu
obisku. Poslovili smo se od bra-
ta Franka in mnogih prijateljev
ter se v soboto odpravili proti
domu. Nazajgrede smo potova-
li po drugi poti. Sli smo skozi
Duluth in dol po državi Wiscon-
sin. Obiskali smo znano letovi-
šče Wisconsin Dells, kjer je ve-
liko Indijancev, ki kažejo svojo
spretnost v rokodelstvu. Ako
hočeš kaj kupiti, moraš za nj-
hove izdelke drago plačati, kajti
v navadi je vsepovsod, da so su-
sreček nazaj," nato pa še več

(Dolje na 2. strani.)

Otroci v zakonu

Mnogokrat srečamo ženo, bodisi omože-
nansko, ki sicer nima otrok, a ima že kar
kako v krvi materinske izkušnje, ki se ji otr-
bolj zaupajo kakor svoji pravi materi, ki
jim tudi ume bolje svetovati in bolje z nj-
ravnati kakor prava mati. Po drugi strani
imamo nešteto mater, ki imajo sicer otroke
nimažo v krvi ničesar materinskega in go-
družini, ki ima tako mater, ne gorje njej sa-
saj ona ne občuti hladu, ki veje iz nje, amp-
gorje možu in trikrat gorje otrokom. Pa-
isto je sicer tudi pri možeh, od katerih jih
liko nima nobenega smisla za očetovstvo, a
nica je, da je za otroke materinstvo odločil-
nakej očetovstvo. Zato bi morali pri sklepa-
zakona mnogo bolj kakor doslej upoštevati
di to važno činjenico. Ni samo važno to, če
žena premlajena in preudarna gospodinja,
bo mož skrben rednik družine, tudi ni sa-
izključno važno, če bosta zakonca v sploš-
nem pogledu harmonična, če sta si duševno in
lesno toliko blizu, da se bosta lahko vse živ-
nje prenašala, važno je tudi njiju obojestr-
sko stališče do otrok. Če imata oboje smisel
otroke, če si jih želita in sta pripravljena to-
za žrtve, ki so s tem v zvezi, bo tudi v tem o-
ru zakon na pravi podlagi. Tudi če se najde
dva, ki sta si edina v nerazumevanju otrok
ki si otrok ne želita, je stvar popolnoma v re-
ker si lahko zakon zgradijo popolnoma na di-
gi podlagi, bodisi samo ekonomski, tovari-
spolni ali še na kakšni drugi. V takem slu-
če so tudi najbolj jasno pokaže, kako zgrešeno
siliti ženo, ki ne mara otrok, da rodi, kajti
otrok, ki pride zaželjen na svet, ima s tem
stvarjen prvi pogoj za ugoden uspeh. Vsa di-
gačna pa postane zadeva, če si mož želi otr-
pa jih žena ne mara, ali pa obratno. Takoj
stanejo trenja in nasprotja, ki so navadno ta-
globoka in odločilna, da kaj kmalu odtujijo
konca. Zato je treba pri sklepanju zaka-
vedno misliti že na to važno dejstvo, fant
dekle morata že pred zakonom vedeti in poz-
ti stališče drugega v pogledu otrok, ker si lah-
tako prihraniti poznejša razočaranja.—D.

Čebele vidijo ultravijoli-
často svetlobo

Stara biologija je delila živalski svet
človeških vidikov in kako se je tu pogosto
motila, dokazujejo raziskave o barvnem ču-
bel. Ko so položili bel cvet na bel list pap-
ja, so čebele priletele takoj na cvet, čeprav
bil človeškemu očesu v jarki sončni svetlobi
neke razdalje neviden. Uganka se je rešila
tem, ko so nadaljne raziskave pokazale, da vi-
jo čebele tudi ultravijoličasto svetlobo. Ob-
cvet je v tej svetlobi kazal namreč jasne ob-
se. Toda oko čebele ne vidi samo več, tem-
tudi drugače nego človeško oko. Barve,
jih občutimo mi kot rumene, za čebele sp-
niso rumene. Enako je z rdečim in modrim
medtem ko označujemo mi čebelno rumeno
čebelno rdečo z imeni popolnoma drugih bar-
Niti spektralne barve, ki jih smatramo za u-
solutno merilo, za živali torej nimajo enake
pomena kakor za nas. Zato mora biologji
proučevati življenjske pogoje in sposobno-
sposobnih živali z njihovega stališča, ne pa
našega, človeškega. Le tako lahko dobiva glo-
lje vpogled v njihov svet.

Imoviti Japonci

Zanimiv vpogled v razdelitev bogastva v
Japonskem dobimo iz objav tokijskega davč-
ga urada. Iz njegovih števil je razvidno, da
je baron Takakimi Mičui v letošnjem letu pla-
čal nič manj nego 2 milijona 874,037 jenov do-
hodninskega davka, pet drugih članov rodbine
Mičui pa skupaj več nego 2 milijona jenov. I-
malo zaostaja rodbina Mičubisi. Baron Hiko-
jata Ivazaki in baron Hisaja Ivazaki sta plača-
la isto tako okrog 2 milijona davka.

Med davkoplačevalci zavzemajo prva mest-
potem baron Kišičiro Okura, baron Toranomi-
ku Turukavu in Genco Hatori z več nego
milij. jenov. Manjkajo pa na teh mestih film-
ski zvezdniki in zvezdnice, ki se na Japonskem
očitno ne morejo ponasati z velikanskimi ga-
žami. Največ davka je med filmskimi ljudmi
plačal Takako Irie, in sicer precej skromni-
vsoto 6659 jenov. Odrski igralci so menda na-
boljšem, tu je n. pr. Kikugoro Ono, eden iz-
med vodilnih igralcev klasičnega japonskega
gledališča, plačal 14,990 jenov. Dohodninski da-
vek ministrskega predsednika, Barona Hira-
nume, pa je naravnost majhen. Znašal je leto-
samo 489,02 jena. Lansko leto je bil za ma-
lenkost večji. Znašal je 517 jenov.

Moč uniforme v Moskvi

Rusi so sprejeli angleške in francoske od-
poslanke izredno ljubezljivo. Že v Leningradu
so jim dali na razpolago 25 avtomobilov in
prav toliko angleško in francosko govorečih
spremljevalcev. Ogledali so si vsa nekdanja
carska bivališča. V Moskvo so se odpravili z
ekspresom "Rdečo streljo". Po poročilih an-
gleških listov je ruska vlada izrazila željo, da
gledekih listov je ruska vlada izrazila željo, da
bi Angleži in Francozi pri uradnem sprejemu
obkopi vojaške uniforme in jih ves čas biva-
v Rusiji nosili, češ da bi to napravilo dober
vtis na ljudi. Pri službenem sprejemu so bili
francozi in angleški gostje res v svojih uni-
formah. Ljudje, ki so njih uniforme po splo-
h prvič videli, so bili siht navdušeni ter
so angleške in francoske goste navdušeno po-
zdravljali.—Po mariborskem Večerniku.

Največji blufarji v zgodovini

V Kanadi izhaja hrvaški komunistični list
Slobodna Misao, ki je, kakor poroča, brzojavno
sporočili predsedniku kanadske vlade Kingu, ko
je Kanada napovedala vojno Nemčiji, svojo lo-
jalnost vladi Kanade. Včas so komunisti ozna-
čili takšne izjave lojalnosti buržujski vladi za
"največje izdajstvo" proletariata, ampak staro
dejstvo je že, da vse ono, kar so komunisti v
zadnjih dvajsetih letih podtakali drugim—danes
počenjajo sami in brez najmanjšega sramu.
Namen posvečuje sredstva!

"We condemn Hitler the warmaker, Hitler
the Nazi, Hitler the enemy of democracy and
peace. . . We declare our wholehearted loyalty
to Canada, our new homeland. . ." To stoji v
brzojavki hrvaških komunistov v Kanadi, ka-
tero so poslali kanadski vladi.

Na drugi strani pa isti list v vsaki svoji šte-
vilki iznaša veliko—lojalnost Stalinu in njegovi
diktaturi in zadnje dni v potu svojega obraza,
kakor val drugi stalinovski listi, zagovarja
Hitler-Stalinov prijateljski pakt; v isti sapi s
težko muko poudarja, da so sovjeti "nevtralni"
v tej vojni v Evropi.

Tu imamo nov noroglav prizor iz najgoro-
stašnejšega cirkusa, ki je kdaj nastopil v zgo-
dovini, ko klovnska poskusa jezdit hkrati dva ko-
nja, od katerih eden vleče naprej, drugi pa ko-
baca nazaj. . . V isti sapi obsojajo Hitlerja,
napadalec in sovražnika demokracije in miru—
in pojejo slavo Stalinu, ki tudi doma zatira de-
mokracijo, istemu Hitlerju pa pošilja blago za
vojno in uničevanje miru!

Kako so sovjeti nevtralni v tej vojni, je po-
kazala moskovska Pravda prve dni vojne, ko
je objavila Hitlerjev govor v rajstagu dobe-
sedno, ignorirala je pa izjave angleške in fran-
coske vlade in ju napadla.

Victor Riesel poroča v newyorškem sociali-
stičnem The New Leaderju, da se še ni črnilo
na nacijako-sovjetski pogodbi dobro posušilo,
ko je moskovski režim že začel na debelo izva-
žati v nacijako Nemčijo pšenico, masčobe, bom-
baz, železno rudo, kositer in svinec; dalje pošil-
ja volno, premog, mineralna olja, aluminij, kav-
čuk, manganec, nikelj in koks. Rusija je danes
—ko je Anglija blokirala Nemčijo od zapada—
edina večja država, ki je v stanju zalagati Hit-
lerja z velikimi zalogami najnujnejših potreb-
ščin, katerih od drugod ne more dobiti. Hitler
je res sovražnik miru, toda kaj je Stalin, ki je
dal Hitlerju vse pogoje za podaljšanje vojne in
za ogrožanje miru še ostalih dežel v Evropi?

Isti poročevalce javlja dalje, da je pred nekaj
dnevi prišlo iz Leningrada v Nemčijo 16,000
ton bombaz—in bombaz je dragocena stvarina
za izdelovanje eksploziv. V Moskvi dobro ve-
do, da Nemčija kdaj ne bo imela časa niti mož-
nosti, da bi proizvajala stroje in druge indus-
trijske izdelke za Rusijo kot se glasi njuna
trgovinska pogodba, kljub temu zdaj na vse
pretege zalagajo Nemčijo s potrebnimi surovi-
nami za vojno. Odkod naenkrat ta ljubezen
sovjotov do Nemčije? Zelo lepa nevtralnost,
s katero se odlikuje Hitlerjev prijatelj Stalin!
Na to "nevtralnost" se je Stalin pripravil še
prej, preden je Hitler zasledil svoje kremplje v
telo Poljske.

Hrvaški komunistom v Kanadi se lahko
kravé smejejo, ko prisegajo lojalnost Kanadi,
dočim so zvesti hlapi Stalinovega diktatorske-
ga režima, ki zdaj odprto pomaga Hitlerju. Ne
vemo, kako je mogoče služiti Kanadi, ki je zdaj
v vojni s Hitlerjem in hkrati služiti Stalinovemu
režimu, ki zdaj indirektno pomaga Hitlerju in
morda mu bo kmalu pomagal direktno.

Razume se, da to ni mogoče—in kdor ima
zdravo pamet, tudi ne verjame tega, da bi kdo
služil dvema gospodom, od katerih eden je na
južnem in drugi na severnem polu. Priseganja
te vrste so zmožni le največji blufarji—in ti so
danes poleg nacijev stalinovci; ti ljudje so da-
nes zmožni priseci zvestobo trem, štirim—sploh
vsaki državi, v kateri se nahajajo, seveda s figo
v žepu, kajti pri njih je danes vsaka prisega,
vsaka izjava lojalnosti—le preteza, le slepar-
ska maska, ki ima služiti njihovemu namenu.

Stalinovci, pa naj bodo kjerkoli, so resnično
zvesti le enem gospodu: Stalinu v Kremli.
Le njega poslušajo, le njega ubogajo in le njem-
u služijo in v ta namen se poslužujejo vseh
najgubnejših, vseh zločinških sredstev.

Nič čudnega ni, da se danes po vsem demo-
kratičnem svetu ruši njihova teroristična in hu-
dodelaka organizacija. Vsi njihovi resni in po-
štenji simpatiki odpadajo od njih—in to je vzrok,
da se stalinovci danes beko zaganjajo, kakor
stekli psi, v svoje odločne nasprotnike.

Ruski mornarji kažejo svojo izurjenost v plavanju v zvezi s pro-
slavami mornariškega dneva.

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

pa treba pozimi, čim ne bodo imele miši na polju nobene hrane, začeti z uničevanjem po preizkušenem načinu. Kmetje bodo pri tem radi pomagali.

Po vročih in soparnih dneh je pretekli ponedeljek zvečer začela razsajati po vsem Prekmurju nevihta. V obmejni Sotini je udarila strela v neko gospodarsko poslopje. Nastala je zaradi požara velika škoda, ki bi bila še večja, če ne bi takoj prihiteli na pomoč gasilci. Ljudstvo je bilo brez glave in se je zlasti upiralo kakršnemu koli poškodovanju objektov, kar je neizbežno preprečilo požara. Na kraj požara je prispel tajnik Društva mlatilničarjev dravske banovine, ki se je mudil s svojim avtom v bližini, in z nasveti ter energičnim nastopom mnogo pripomogel, da se je požar omejil.

Isto noč je strela udarila v beltiški grad. V eni izmed sob, kjer so bile umetniške slike, je nastal požar. Opazili so ga mimoideči potniki, ki so zbudili grajske stanovalce in tako v nekaj urah ogenj pogasili. Škoda je zelo velika, še posebno, ker so zgorele drage umetniške slike.

Moletova je bila ustreljena po nesreči

Novo mesto, 22. avgusta. — Poročali smo že, da se je v dolenskem gozdu blizu vasi Vrh pri St. Rupertu dogodila žalostna družinska tragedija, pri kateri je izgubila življenje mlada mati Rozalija Moletova. Domneve, ki so nastale po tem tragičnem dogodku, so bile ovržene pri raztelesenju pokojnice. Obdukcija je bila v četrtek od 16. do 18. ure v mrtvašnici banovinske ženske bolnišnice v Novem mestu.

Raztelesenje, ki ga je opravil kirurg dr. Bregant, je pokazalo, da je usodni strel iz Moletove puške zadell pokojnico od blizu in sicer od zadnje strani v bedro, se odbil od kosti, šel skozi drobovje in izstopil na prednji strani spodnjega telesa. Neverjetno debela svinčena zrna, podobna koruznim zrnom, katerih je bilo več kot 20, so nesrečni mladi ženi na 17 mestih preluknjala črevesje in ostale notranje organe, nato pa so mnoga izstopila na sprednjem delu života. Velike rane pri izstopu so na pravilne vidice, da je bila pokojnica ustreljena od spredaj. Zaradi močnega strela se je prelomila tudi nožna kost. Nekatere podplutbe pa so nastale zaradi padca. Po teh ugotovitvah je torej zgolj nesrečno naključje spravilo mater 4 otročičev ob življenje. Pri raztelesenju je sodelovala kot zapisničnica mlada sodnouradna pripravnica novomeškega sodišča. To je edinstven primer v območju novomeškega okrožnega sodišča, da je raztelesenju trupla prisostvovala ženska uradna moč (medtem ko je bil dopisnik "Jutra" prvič izključen).

Jesenice so med najdražjimi mest v Jugoslaviji

Draginja neprestano narašča. Dan za dnem se dvigajo cene potrebin, ki so potrebne v vsakem gospodinjstvu in gospodarstvu. Tvorinska zaloga živil "Kasta" je sicer močno zavrta naraščanje cen najvažnejših življenjskih potrebščin, ne more pa navzdol tiščati cen drugih po-

trebščin, ki jih sama nima v zalogi.

Dognano je baje, da sta Split in Ljubljana najdražji mesti v državi. Vendar pa so v Ljubljani nekateri predmeti znatno cenejši kakor na Jesenicah, na Bledu in v drugih letoviških radovljjskega okraja.

Na Jesenicah se v pogledu draginje močno čuti bližina Bleda in državnih meja. Cene najvažnejšim življenjskim potrebščinam se uravnavajo po cenah, ki so običajne v visoki letoviščarski sezoni na Bledu, in po cenah obrobni krajev sosednih držav z močnejšo valuto.

Namesčenci, delavci in mali obrtniki, ki žive od dneve, tedenske ali mesečne plače, z veliko skrbjo gledajo v bodočnost. Zakonci in samci, ki nimajo otrok, si že nekako pomagajo, posebno zakonci brez otrok, ako sta oba zaposlena, zelo težko pa se prebija skozi življenje one družine, ki štejejo po pet do 10 otrok. Zaslužki mož in očetov komaj zadostujejo za živila, kaj šele za obutev, obleko, perilo, kurivo, za šolske potrebščine, časopise in skromno razvedrilo.

Draginja se najhuje občuti v času velike sezone in v času, ko je prebivalstvo navezano na nakup uvoženega sadja, poljskih pridelkov in zelenjave. To predstavlja najhujši problem industrijskega kraja. Kraj je gost naseljen. Plodne zemlje je tu malo. Delavci in namesčenci imajo poleg hiš vrtičke za zelenjavo. Vse drugo morajo kupiti po cenah, ki so v bližnjih letoviških običajne. Cene črešnjakom se gibale med 6 in 12, marelicam med 8 in 10, brusnicam in jabolkam med 4 in 8, novemu krompirju pa med 2 in 3 din za kg.

Na jugu in v sredini države, kjer je industrija še v povojih in kjer so bogate žitne pokrajine, tam delavci in namesčenci lažje živijo kakor v naših krajih. Pred kratkim je neka tukajšnja družina prejela iz Kragujevca cel zaboj lepih marelic po 1.50 din za kg. Na Jesenicah pa se je v istem času prodajalo slabše blago po 10 din za kilogram. Oni dan je neki strokovni delavec z juga dobil v neki tvornici delo, za katerega mu je bil določen prav čeden zaslužek. V nekaj dneh je ta delavec odpovedal službo, češ da pri tej draginji ne more izhajati in da doma z manjšo plačo lažje živi. Šel je v družino apet nazaj v Bosno zlasti.

Velike nevednosti so tudi v preskrbi z mlekom. Stranke, ki prejemajo mleko od domačih in okoliških kmetov, dobijo dobro blago, stranke pa, ki jemljejo mleko od prekupčevalcev, prejemajo včasih tako razredčeno mleko, da lahko na štedilniku celo uro vre, ne da bi kipele.

Kljub solidnemu življenju in kljub pospešenemu delu pa velike meščanske in delavske družine vedno bolj bredejo v dolgoce. Življenje stavi na namesčence in delavce vedno nove zahteve in naloge. Če se hoče obdržati na svojem mestu, moraš imeti knjige in časopise in biti član raznih društev. Če hoče vzdržati tempo dela, prenašati dim, prah in soperarico, moraš imeti primerno hrano in razvedrilo in hoditi moraš na izlete v zračno okolico, ker vendar ne moreš živ v zemljo.

Zena generala Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajske armade, govori na shodu v Čungkingu.

Cepprav je radovljjski srez brez dvoma najdražji in državi, so ti kraji še zmerom v tretjem draginjskem razredu, kar je državnim namesčencem, bivajočim v tem srezu, v veliko škodo.

Na gotovih mestih se je o tem že mnogo govorilo in pisalo, toda pozitivnega se ni napravilo nič. To vprašanje se odlašuje iz dneva v dan, ker oni, ki imajo največjo besedo, sami niso osebno prizadeti.

Skrajni čas je, da se za državne namesčence, ki službujejo v industrijskih krajih, v letoviških in v bližini državnih meja, nekaj stori, da ne bodo hodili zagrenjeni kakor sence okoli.

Državni namesčenci, ki žive v mestih, uvrščenih v višje draginjske razrede, lahko šolajo otroke v svojem šolskem okolišču, kar jim pride za polovico ceneje kakor njihovim tovarišem, ki morajo pošiljati otroke študirat v mesta. Tudi se laže v mestih najde kaka možnost postranskega zaslužka, kar je na deželi skoraj izključeno.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

venirji ali "odpuški" dobro za beljeni. Ze na Elyju smo videli mnogo rdečkastih in smo oblikali njihove šotore, pa se nismo mnogo zanimali zanje v tem leto- višču. Po triurnem razgledu v Delsau smo zdrčali naprej in se znašli ob 10. zvečer v La Sallu, Ill., kjer smo se najprej ustavili pri naši sorodnici mrs. Carolini Hrovat, ki nam je postregla z okrepčili, nakar smo šli k počitku.

V nedeljo zjutraj smo se podali na zadnji kos poti, v Springfield, kamor smo se po kratki vožnji srečno pripeljali. Izkrenna hvala bratu Franku in sestri Mary Jakopič za postrežbo, dalje Teranovim, Louisu Jakliču, Jožetu Seliskarju, mrs. Skali in vsem drugim za njih gostoljubje. Upam, da bomo imeli priliko, kadar nas obišče, da vam uslugo vrnemo. Doživljaji na Elyju mi ne bodo šli nikdar iz spomina. Sedaj se pač drugega ne pogovarjamo kakor to, kako lepo je bilo in kako bomo šli prihodnje leto spet "tja gor" v Minnesoto, da vidimo naše ljudi. Hčerke morajo nazaj na delo, h knjigarni in tipkam, kjer si služijo svoj kruh. Še enkrat: Izkrenna hvala in na zopetno svidenje!

Antonia Church, 47.

Vai politični jetniki na Hrvaškem izpuščeni

Belgrad, 13. sept.—Po uradnem izdanku zadnjih odlokov glede amnestije za politične jetnike so bili izpuščeni iz zaporov vsi politični obojenci na Hrvaškem.

Uradniki klavniške unije odpotovali v Washington

Chicago, 13. sept.—Don Harris, direktor unije klavniških delavcev (CIO), njegov pomočnik Henry Johnson in nekateri drugi uradniki so sinoči odpotovali v Washington, kjer bodo konferirali z delavsko tajno o konfliktu med unijo in klavniško družbo Armour & Co. Kom-

"Sodobne vojne doktrine"

Med vsemi literaturami je gotovo med Slovenci najmanj poznana vojna strokovna literatura in kakor imamo prevode iz vseh mogočih panog, tako nimamo Slovenci do danes še nobenega izvirnega dela, niti prevoda kake znanejšje vojaške strokovne knjige. Drugače je pri bratih Srbih, ki imajo že v tem pogledu lepo tradicijo, saj so izšla izvirna srbska vojaška strokovna dela, ki so bila prevedena tudi na tuje jezike. Tako imajo danes Srbi prevode vseh slovi- tejših del raznih velikih svetovnih vojnih strokovnjakov.

Kot delo "Biblioteka Ratnika" je izšla knjiga "Sodobne vojne doktrine", ki jo je napisal eden srbskih vodilnih vojnih strokovnjakov. Knjiga je razmeroma mala, saj šteje samo 134 strani, a je zato pisana tem bolj pregledno ter brez vsake nepotrebne navlake. Uvodoma razpravlja o vojni, ki se krije pod psevdonimom "Mars" o vojnih doktrinah posameznih držav ob izbruhu svetovne vojne. Bil sta takrat dve šoli: francoska in nemška. Francoska vojna šola je zastopala doktrino "ofenzive za vsako ceno", ki jo je izdelal polkovnik Grandmison. Bila je to doktrina, ki je že prehajala v mistiko ofenzive ter stala milijone življenj. Slonela je na veri v premoč duha nad materialom in z njim zvezanim dejstvom ognja raznih orožij. Po tej doktrini je človek-borec vse, orožje in njegovo dejstvo sporedna stvar.

Nemška šola je bila tudi načelno za ofenzivo, vendar pa odprto za udejstvovanje ognja avtomatskega pehotnega orožja in artilerije, posebno težke, ki so jo Nemci prvi uvedli v neposredno borbo na bojni polje leta 1914. Izkušnje prvih mesecev svetovne vojne so že zadale smrtni udarec francoski doktrini "ofenzive za vsako ceno". Največje presenečenje za francosko vojsko l. 1914 je bil poleg prodora Nemcev preko Belgije strahoviti učinek avtomatskega pehotnega orožja (strojnica in strojni puška) ter težke artilerije. Nemški težki dalekosežni topovi so bili v prvih mesecih svetovne vojne francoske divizije, ko so bile še v pohodnih formacijah ter povzročali nepopisne zmede in žrtve. Položaj je bil tem težji, ker Francozi takrat sploh niso imeli topov, da bi lahko uspešno odgovarjali ognju nemške težke artilerije. Francoska pehota sicer ni klonila pod ognjem težkih nemških topov, ali je ginila v deset in deset tisočih in z njo cvet francoske mladine. V bitki pri Morhangu 20. avgusta 1914 je bila za vedno pokopana doktrina o ofenzivi za vsako ceno in z njo njen tvorec, polkovnik Grandmison, ki je padel na čelu svoje divizije.

Slučne izkušnje niso ostale prihranjene tudi Nemcem, ki so izgubili v toči angleškega ognja pušk, strojnic in topov pri Langemarku tri sto tisoč svojih mladeničev. Slučne izkušnje niso ostale prihranjene tudi Nemcem, ki so izgubili v toči angleškega ognja pušk, strojnic in topov pri Langemarku tri sto tisoč svojih mladeničev. Slučne izkušnje niso ostale prihranjene tudi Nemcem, ki so izgubili v toči angleškega ognja pušk, strojnic in topov pri Langemarku tri sto tisoč svojih mladeničev.

15. novembra 1914. je bil poslednji dan premikalne vojne in fronte so otrpnile v rovovski vojni, ki je zahtevala vedno večje angažiranje materialnih sredstev ter se pretvorila počasi v strahovite materialne bitke — (Verdun, Somma, Ypern). Taktika premikalne vojne se je morala umakniti taktiki izrabljanja materiala. S to taktiko izrabljanja materiala so zapadne velike morale zmagati nad nemško vojsko.

Razumljivo je, da so imele vojne izkušnje globok vpliv na mišljenje vseh vojaških strokovnjakov. Francozi so na podlagi teh izkušenj izdelali načelo čim močnejše pripravljenosti za materialno vojno v utrjenih položajih. Ideolog te poveljne francoske vojne doktrine je maršal Petain, ki jo je definiral: "Napad je o- genj, ki prodira, obramba je o- genj, ki zaustavlja, manever je o- genj, ki premika".

Velik vpliv na razvoj poveljnih vojnih doktrin je imel napredek letalstva in motorizma, zavojo katerih mnogi napovedujejo celo popoln preokret v načinu vojskovanja. Prvi so jeli računati a tema dvema faktorjema Angleši, ki so prvi mehanizirali velik del svoje aktivne vojske. Proglasili so motor za sestavni del moder- ne vojne, ki je prav tako važen, kakor top, puška, strojna in le- talo. "Vojna bodočnosti se bo o- pirala na motor, (letalo, tank, avto) in mi bomo imeli v bodo- če mehanizirano vojno", piše an- gleški general Fuller.

V Italiji se je rodila moderna vojna doktrina o usodni upora- bi letalstva, ki jo je izdelal ita- lijski general Giulio Duhet, v obliki "zračne vojne". Načelo te doktrine je: "Obramba na zem- lji in morju, nepriznana, mo- čna in integralna ofenziva v zra- ku, izvedena od enotno vodene zračne vojske."

V nemški vojski je izdelal za nemške potrebe pod vplivom ver- sajske mirovne pogodbe novo vojno doktrino general von Seeckt, ki predvideva vojno ope- racije s pomočjo močnega letal- stva, motoriziranih enit aktiv- ne vojske ter s sodelovanjem do- bro izvežbane rezervne operaci- ske vojske.

Francoski vojaški krogi so morali računati z dognanji no- vih angleških, italijanskih in nemških vojnih doktrin in revi- dirati svojo povojno doktrino. Tako so se odločili ustanoviti tu- di posebne motorizirane in ob- klopnje brigade ter osamosvojit- svojo letalsko silo v obliki po- sebne zračne vojske, ki pa ima še vedno prvenstveno defenzivni značaj. Jedro francoske revidi- rane doktrine pa je še vedno na- čelo, da pripada odločilna vloga v vojni pehoti, podprti s čim močnejšo artilerijo.

Nastop nove nemške vojske v tretjem rajhu je postavil zopet vse ostale države in vojne stro- kovnjake pred vrsto novih na- log. Nova nemška vojska je na- mreč nastopila z novo doktrino totalitarne in bliskovite vojne, ki zahteva od vseh ostalih držav, da se prav tako neprestano pri- pravljajo na morebitni spopad in da pretvorijo vse svoje narodno in državno življenje v nepresta- no mobilno stanje, kolikor ga preživljamo ravno te dni. V ko- liko so našle prizadete države protimere za nemško doktrino totalitarne in bliskovite vojne pa bodo dokazali bodoči dogodki.

Prinesla ženina

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Novice starega kraja

Velike protijaponske demonstracije v New Yorku, katere je organizirala kitajska organizacija. Govorniki so pozivali ameriško vlado, naj priskoči na pomoč Kitajski.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Normalen človeški mozek ne more prenesti pogleda na štiristo let staro truplo, ki se potaplja in umira drugič. Leoncie je zakričala, odskočila in planila nazaj, od koder je prišla. Francis se ni tako prestrašil, vendar je pa ta prizor tudi njega pretresel. Umaknil se je Leoncii in potegnil iz žepa revolver. Toda mu-mija, ki je srečno našla v vodi pod nogami trd-na tla, je vzkliknila:

— Ne streljajte! Jaz sem — Torres. Vra-čam se od izhoda. Nekaj se je zgodilo. Pot je zaprta. Voda stoji više kot je odprtina pri vohodu. Skale se rušijo in tramovi so zavirali izhod.

— Pot je vam zaprta v tej-le smeri — je dejal Francis in nameril nanj revolver.

— Zdaj ni časa za prepire! — je odgovoril Torres. — Vsi smo v nevarnosti in vsem gre enako za glavo. Pozneje, kadar bo čas za to, se lahko tudi prepričava. Zdaj pa pustiva to.

Francis je omahoval.

— Kaj se je zgodilo z Leoncio? — je vprašal Torres z očividnim namenom, da bi odvrnil Francisovo pozornost od sebe. — Videl sem, kako je planila nazaj. Morda ji preti nevarnost.

Francis je pustil Torresa, zgrabil starega svečenika za roko in ga vlekel nazaj v podzemno jamo, kjer so stali kipi. Torres je šel za njima. Kjer ga je Leoncie zagledala, je znova zakričala od strahu.

— Nič se ne boj, Torres je — jo je pomiril Francis. — Sam sem se ga vračje ustrašil, ko sem opazil, kako hodi po vodi. Zdaj vem, da je živ človek, kakor smo mi. Če mu porinemo nož v rebra, bo tekla tudi iz njega kri. Čuj, starina! Nam niti na misel ne pride, da bi utonili kakor podgane v pasti. Skrivnosti plemena Maya s tem še niso izčrpane. Prečita svoje vzroke in pokaži nam pot iz tega vračjega brioga.

— Pot vodi notri, ne pa ven — je zamrmral svečenik.

— Nam je pač vse eno, kako se rešimo in izmuznemo iz te pasti. Toda kako priti v notranjost jame?

— Iz Čihlinih ust v Hztzlovo uho — se je glasil odgovor.

Naenkrat je šinila Francisu v glavo čudovita in strašna misel.

— Torres — je dejal — tam v ustih te kamnite dame je ključ ali nekaj aličnega. Vi ste zelo blizu kipa. Sezite v usta in vzemite ključ.

Leoncie, ki takoj razumela, da se hoče Francis kruto maščevati, je zakričala od groze. Torres se za njen krik ni zmenil. Nič hudega sluteč, se je zazibal do pasu v vodi proti boginji, rekoč:

— Zelo rad vam ustrežem!

Tisti hip je pa zmagal v Francisovi duši čut pravičnosti.

— Stojte! — je vzkliknil in stopil sam h kipu.

In Torres, ki je spočetka začudeno gledal Francis, je kmalu spoznal, kakšna usoda bi ga bila zadela, če bi posegel v Čihlina usta.

Francis je začel streljati v kamnita Čihlina usta, dočim je stari svečenik v strahu ponavljal:

— Bogoskrustvo! Bogoskrustvo!

Nato je slekel Francis svoj suknjič, ovil z rokavom roko, posegel v usta in izvlekel za rep ranjeno kačo. Zavihtel jo je in udaril z njo ob kip tako, da je bila takoj mrtva. Zopet si je ovil z rokavom roko, ker se je bal, da v akali še več kač, in posegel v usta. Iz votline je pri-vlekel kosček zlata v obliki ključa, ki se je ujema-l z odprtino v Hztzlovemu ušesu. Stari svečenik je pokazal a prstom na ključ in Francis ga je vtaknil v uho.

— Bogme, kakor avtomat na železniških po-stajah, iz katerega smo vlekli čokolado — je pripomnil smeje, ko je ključ izginil v ušesu. — Nu, kaj bo pa zdaj? Upajmo, da voda takoj odteče.

Toda potok je še vedno valil valove iz zemlje. Naenkrat je Torres presenečeno vzklik-nil in pokazal na steno, ki se je začela pol-goma dvigati.

— To je pot iz jame! — je vzkliknil Torres.

— Starec pravi, da vodi ta pot v notranjost gore, se je oglasil Francis. — Naj bo že kar-koli, čakati ne smemo več. Nekam že pridemo. Hajdimo!

Vsi štirje so stopili skozi odprtino v steni in bili so že precej daleč, ko je starec naenkrat vzkliknil "Moj sin!" in planil nazaj.

Toda del stene se je bil ta čas zopet spustil na svoje prejšnje mesto in starec je komaj še zlezal pod debelo kamenito ploščo, ki se je takoj za njim spustila na tla. Bila je tako spretno izklesana in tako lepo pritrjena, da je takoj zagradila vodi pot. Francis, Torres in Leoncie so bili rešeni, toda ostali so sami, brez sve-čenika in njegovih vozlov, v katerih je bila rešitev zagonetke.

Zunaj razen potočka, ki je tekkel ob vznožju, ni bilo ničesar, kar bi pričalo o dogodkih v notranjosti gore. Henry in Ricardo sta opazila potok in Henry je dejal:

— Kaj pa je to? Ko sem bil prvič tu, tega potočka še ni bilo.

Kmalu je opazil, da se je del skale odtrgal in zavalil v dolino. Obrnil se je k Ricardu, rekoč:

— Tu je bil vhod v podzemlje. Zdaj ga pa nikjer ne vidim. Rad bi vedel, kje sta Francis in Leoncie.

Kakor v odgovor na to vprašanje je prinesel potok iz podzemlja človeško telo. Henry in Ricardo sta ga potegnili iz vode. Henry je takoj spoznal v njem starega svečenika. Položil ga je na trebuh in nudil utopljenca prvo pomoč.

Šele čez deset minut so se pojavili na starcu znaki življenja. Minilo je še deset minut, predno je odprl oči in se prestrašeno ozrl.

— Kje sta Francis in Leoncie? — je vprašal Henry.

— Ni ... Nikogar ni ... je zajecjal starec po špansko.

— Koga ni? — je zakričal Henry in začel znova tresti starca. Nato je ponovil svoje vprašanje.

— Mojega sina. Chia mi je ubila sina, Chia ga je ubila, kakor je ubila tudi vse druge.

— Koga je ubila? Povej vendar, koga? Kdo so ti drugi?

Henry je moral starca dolgo tresti in vpraševati, predno je spravil iz njega naslednji odgovor:

— Bogatega mladega yankija, dobrotnika mojega sina, sovražnika bogatega yankina, ki mu pravijo ljudje Torres, in mladenko iz rodbine Solano, ki je kriva vse nesreče. Zenske so bile vedno prokletstvo povsod, kjer so se vmešavale v moško delo. Njena prisotnost je ujezila Chio, ki je tudi ženska. Čihlin jezik je strupena kača. S svojim jezikom je ugriznila Chia mojega sina in ga umorila. Gora je izbruhnila na nas ocean iz svojih nedrij in tako je ardit Chia vse pomorila. Gorje mi! Bogovi so poslali na mojo sivo glavo to zlo, ker sem jih žalil. Gorje mi! Gorje mi! In gorje vsem, kdor bo iskal svete zaklade, da jih ukrade iz rok bogov plemena Maya! Se nihče ni ušel jezi naših bogov.

XVI.

Henry in Ricardo sta stala med potokom in odtrgano skalno ter razmišljala, kaj storiti. V bližini se je zvijal na tleh in molli zadnji svečenik plemena Maya. Henry ga je začel znova tresti in naposled je spravil iz njega vsaj približno pojasnilo dogodkov v podzemlju.

— Kača je ugriznila samo njegove sina in samo peon je padel v prepad — je dejal Henry v nadi, da sta ostala Leoncie in Francis živa.

— To je res — je pritrdil Ricardo. — Starec sam ne ve točno, kaj se je zgodilo. Iz njegovega pripovedovanja sledi, da sta se Francis in Leoncie sama proti volji kopala.

— In morda sta zdaj v kakih jami, ki je nad vodno gladino — je nadaljeval Henry. — Če bi le mogla razbiti to skalo in odpreti vhod, da bi voda odtekla. Ako sta živa, lahko ostaneta v podzemlju več dni, zakaj lakota ni tako nevarna kakor žeja. Vode pa imata več kot preveč, tako, da nekaj dni prav lahko preživita v podzemlju. Eno pa mi ne gre v glavo, namreč, kako je prišel v to past Torres.

— Prav nič bi se ne čudil, če je nas divje plemo Caroo napadlo po njegovi iniciativi — je dejal Ricardo.

Toda Henry je to domnevo odločno odklonil. (Dolje prihodnjik.)

— Roke na klop! Je vpila v šoli nam vašim paglavcem učiteljica s šiljastim nosom, in ko smo odhajali iz šole, smo na stopnicah še zapeli: Za svoj rod častno živi, častno umri ...

Vzgojili so nas za poštene državljane, častne člane človeške družbe.

In vendar ... Eno uro sem bil največji lopov sveta.

Ta ura je nekaj nepozabnega, edinstvenega v mojem življenju. Posvetila mi je v skrivnosti mednarodnega življenja. Spoznal sem, kako silno dolga je roka pravice, ki seže v zadnje kotičke naše zemlje. Pred menoj so zažvele mednarodne spletke svetovne diplomacije. Očitno je stvar imela dajljive posledice za politični razvoj Evrope. Majhen lopov se je vti-hotapil v njene račune. Tisti trenotek sem videl, kako se je hudomušna sreča nasmehnila neznanemu obmejnemu detektivu, meni pa skoraj upihnila luč življenja.

Policijske centrale so dobile popis neznanca, kartoteko njegovih grehov: X Y je odnesel neki državi važne listine, povel-veril je državni denar, šlo je za milijone, prevaril je državo, spravil je v zagato odlične osebnosti javnega življenja, povzročil odstop ministra, padec vlade, nad njegovo glavo so raz-pisali visoko nagrado: petdeset tisoč dolarjev.

— Kdor bi kaj vedel o njem, naj to takoj javi bližnji policijski oblasti, so razglaskali časniki.

Detektiv Škorja je dobil v roke osebnosti neznanca, označenega v tiralici, seznanil se je z njegovimi greh, v listnici je stalno nosil njegovo sliko, za-pomnil si je: bujni svetli lasje, plave oči, pravičen nos, pravilna usta, brez posebnih znamenj, mednarodni lopov. In še mu je migljala pred očmi slava, ki jo utegne doseči lepega dne takle nepoznani obmejni detektiv.

Nič se ni zgodilo v kraju ta-kega, kar naj bi mu prineslo slavo, ali kar naj bi opozorilo predpostavljene na njegove skrite detektivske sposobnosti.

Ljudje so živeli svoje vsakda-nje življenje, garali so od jutra do večera, hodili ob zapovedanih praznikih v cerkev in izkazovali Bogu in svetnikom njihovo sla-vo in čast. Skratka: nič niso de-lali takšnega, kar naj bi ogražalo osebno varnost ali varnost tuje imovine.

A detektiv Škorja je bil tu. Lahko se lepega dne zgodi nekaj, kar bo obrnilo oči vsega sveta nase, kar bo prineslo detektivu Škorji — kariero.

Prišlo pa je vendarle nekaj. Nekakšen incident. Neko žen-sko so našli na meji mrtvo. Po-dane so bile zveze s tujino. Za-prli so mejo.

Detektiv Škorja je podeseto-ril svoje sposobnosti v mraku so se njegove oči svetile in ope-zovale, da bi zasledile neznanca. Zveza je očitna. Ptiček se mora vendarle ujeti.

Tedaj sem se pojavil na po-zornici jaz, enourni največji lo-pov sveta. Srečen sem zapuščal družbo tovariša komisarja, v ve-selem razpoloženju sem kadil ci-gareto, ki mi jo je prižigala ko-misarjeva gospa. Mahal sem jo v mraku proti domu. Pri tem sem si poživljal znano pesmi-co.

— Ah, ve ženske krasne, bolna glava mi od vas je in srce ...

Iz tesnobne omame me je pre-budil oster klic.

— Stoj!

Nadaljeval sem pot ne vedoč, komu klic velja.

— Stoj! — je zaklical spet nekdo za menoj.

Tretjega klica nisem slišal, tedaj me je že držala trda roka za ovratnik.

— V imenu postavite ste areti-rani! Sledite!

Ah! Mati božja, odpusti mi moje grehe.

Sledil sem trdi roki. Obraz človeka, ki me je zgrabil, je bil strog in neumljen.

— Ne skušajte pobegniti!

V mraku sem videl, kako mi je v sence naperjen samokres. S človekom ava dospela na ko-misariat.

Legitimirajte se!

Pojasnil sem, da nimam pri sebi legitimacije. Sploh pa je ču-do: sedel a komisarjem, pijšč, kadišč, a čez minuto ti njegov or-gan nastavi samokres na sence.

Temu organu so zdaj vidno tre-petale roke, od prevelikega iz-nenadenja ali od sreče, kdo bi

Izložba unije konzumentov na svetovni razstavi v New Yorku.

HUMOR

Časi se izpreminjajo ...

"Kako si se izpremenil, Janez! Pred tremi leti si me tako lepo prosil za kodreček; zdaj pa dvigneš toliko prahu zaradi enega samega lasu v juhi."

Slaba družabnica

"Kako vam ugaja, gospa Korčenkova, gospa Kljunova?"

"Zelo!"

"In gospa Peteršiljkova?"

"Tudi!"

"In gospa Jazbecarjeva?"

"Tudi zelo!"

"No, z vami se res ni mogoče ničesar pametnega pogovori-ti!"

V pisarni velike blagovnice je v času največjega prometa pozvonil telefon.

"Rada bi govorila z gospodom X.", je dejal ženski glas.

"Ali je to kakšen kupovalec?"

"Ne, pri vas dela!"

"Izključeno. Jaz sem pa ne poznam nobenega ščenca s tem imenom."

"Prav gotovo dela pri odvrnil ženski glas. "Je med žeparjev."

"Sedaj sem se maščev-dejal prodajalec čevljev mu prijatelju, ko je dam-stila trgovino."

"Kako si se maščeval?"

"Dama, ki sem ji pro-dlje, je telefonistka v telefo-uradu in dal sem ji napač-vilko!"

Naročite Mladinski list boljši mesečnik za slovenske dihol!

Listen to and Advertise

PALANDECH'S YUGOSLAV

Folk Songs and M

Tamburitza Orche

Station WVAE, Every Sunday

536 S. Clark St., Chicago —

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.

TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijako delo prve

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopu 11. redne konvencije so lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naro-nim. List Prosveta stane za vsa člana, za člana ali nečlane \$0.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anketah \$1.00 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzaka, roll. Je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listn Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$0.00	Za Cicero in Chicago je ... \$1.00
1 tednik in ... 4.00	1 tednik in ... 4.00
2 tednika in ... 8.00	2 tednika in ... 8.00
3 tednika in ... 12.00	3 tednika in ... 12.00
4 tednika in ... 16.00	4 tednika in ... 16.00
5 tednikov in ... 20.00	5 tednikov in ... 20.00

Za Evrope je ... \$0.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Meni Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, ali če moral cisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priložite polijam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2).....Čl. družina \$.....

3).....Čl. družina \$.....

4).....Čl. družina \$.....

5).....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star. naročnik.....

Kako sem bil eno uro največji lopov sveta

Jurij Zilncov

Sreča, pravijo, običaje najprej tistega, ki jo najmanj išče. Pa-de z neba in te obdaruje z obil-nostjo, kakor bi se je nikdar ne nadejal. Prav tako pravijo, ne išči nesreče, kajti tudi ta pride sama od sebe.

— Ne smej se prezgodaj! pra-vi narod.

— Ne hvali dneva pred večer-rom! vzklika naše preprosto ljudstvo.

Iz našega preprostega ljudstva izvira tudi jaz. Njegov verni sin sem, hočem mu dobro, če-prav vem, da mi ne bodo nikdar postavljali spomenike za narod-ne zasluže.

Krasijo me svetli, bujni lasje, visoko, inteligentno čelo, plave, zasajane oči; nos je pravičen, usta so pravilna, obraz lepo okro-gel, sem visoke postave, poseb-nega znamenja nimam.

V splošnem je moja vest či-sta, niti lasu še nisem skrivil ni-komur, moja osebnost je brez-imna. V ostalem pa, koliko nas je, ki smo pasli kdaj krave! Res, pasli smo jih po senožetih, ku-rili ognje, pekli krompir z vaš-

klih njiv. Ostali smo brezimni. Nihče izmed nas še ni bil pokli-can na vlado.

Nikdar nisem še prekoračil meje s tujo valuto. Nikdar ni-limela z menoj še država skrbi zaradi poverbe milijonov. Skratka: nikdar nisem bil Sta-vitsky ali Kreuger. Niti nisem za to ali ono reč dobil kako od-likovanje: na primer meč s križ-cem ali sedmerokrako zvezdo.

— Spoštuj tujo lastnino! nas je učil ded, kadar smo ukradli kocko sladkorja.

— Ne muči živali! se je glasil ukor vaše starke, kadar smo privzeli mački prašičji mehur za rep.